

Kvalitet i dagtilbuddet – set med børneøjne

En kortlægning af pilotprojektet:
LP-modellen i de kommunale dagtilbud

Thomas Nordahl
Anne Kostøl
Anne-Karin Sunnevåg
Hege Knudsmoen
Trond Johnsen
Lars Qvortrup

Resumé af forskningsrapport

Laboratorium for forskningsbaseret
skoleudvikling og pædagogisk praksis

AALBORG UNIVERSITET

Kvalitet i dagtilbuddet

- set med børnejøje

Rapporten kan købes hos

Dafolo A/S

Suderbovej 22-24

9900 Frederikshavn

Varenr. 7228

www.dafolo-online.dk

LP-modellen i de kommunale dagtilbud – et pilotprojekt

Kvaliteten af de kommunale dagtilbud – set gennem børnenes øjne

LP-modellen på UCN har gennemført et pilotprojekt med LP i 140 dagtilbud fordelt på tolv danske kommuner. I forbindelse med projektet er der gennemført en spørgeskemaundersøgelse, hvor ikke blot pædagoger og forældre, men også børnene har deltaget. Derfor har LSP, Laboratorium for forskningsbaseret skoleudvikling og pædagogisk praksis, nu et datamateriale, hvor børn selv har svaret på 20 spørgsmål om, hvordan de har det i dagtilbuddet.

Børnegruppen består af knap 3000 fire- og femårige, og svarprocenten er 82. Derudover har kontaktpædagoger, alle pædagoger og børnenes forældre deltaget i undersøgelsen.

Undersøgelsen er foregået gennem LP-modellens netportal, og spørgsmålene stilles til børnene igennem en kombination af grafiske illustrationer og lyd (talt tekst). Børnene har svaret ved at klikke på en glad, en sur eller en neutral smiley. Spørgsmålene er knyttet til temaer som:

- forholdet til voksne,
- forholdet til andre børn,
- aktivitetstilbud,
- leg,
- højtlesning,
- begrebsforståelse og lignende.

Det er så vidt vides første gang børn selv er blevet brugt som informanter på denne måde, og materialet giver et unikt billede af, hvilke erfaringer børn har.

Forskernes analyser viser, at børnene har forstået spørgsmålene, og at de har klare opfattelser af, hvordan de har det i børnehaven. Disse opfattelser stemmer langt fra altid overens med de voksnes.

Kvalitet i dagtilbuddet – hvad siger børnene?

Lars Qvortrup

Kvalitet i dagtilbuddet er vigtig. Det siger økonomerne. Det siger uddannelsesforskerne. Men hvad siger børnene? En ny undersøgelse af kvalitet i dagtilbuddet har for første gang givet børnene stemme. Undersøgelsen omfatter 140 dagtilbud i Danmark. Der er blevet lavet spørgeskemaer til børn, pædagoger og forældre, og 2856 børn, 3052 pædagoger og 1791 forældre har svaret.

Men er børn på fem år i stand til at besvare et spørgeskema? Ja, lyder svaret: Hvis de bliver spurgt på den rigtige måde. I denne undersøgelse bliver de præsenteret for en række enkle situationer i grafisk form, ledsaget af et lydaseret spørgsmål af typen: ”Kan du lide de andre børn?”, ”Kan du lide de voksne?”, ”Er der nogen i børnehaven, der driller?”, ”Lytter de voksne til dig?”, osv. Spørgsmålene bliver altså præsenteret i taleform og i grafisk form, og de kan besvares med et ja, et nej eller et ”nogle gange”, symboliseret ved henholdsvis en glad, en sur og en neutral smiley. Fordelingskurverne over svarene viser, at børnene svarer ræsonnabelt og ikke tilfældigt.

Hvad svarer børnene? De svarer, at de gennemgående trives godt i danske børnehaver, men at børnehaverne og deres pædagogik i langt højere grad tilgodeser piger end drenge. Piger har det bedre i børnehaven end drengene, og de værdsættes mere – socialt, kommunikativt og adfærdsmæssigt – end drengene gør. Noget tilsvarende gør sig gældende for børn der får tildelt ekstra ressourcer eller som har en minoritetssproglig baggrund: De har det dårligere end ”normalbørnene”, og de stimuleres heller ikke så godt.

Alt dette og meget mere viser en ny undersøgelse baseret på såkaldte LP-data: *Kvalitet i dagtilbuddet – en kortlægning i pilotprojektet: LP-modellen i de kommunale dagtilbud*. Datamaterialet blev indsamlet i 2010-2011, og undersøgelsen er udarbejdet af Anne Kostøl, Thomas Nordahl, Anne-Karin Sunnevåg, Hege Knudsmoen og Trond Johnsen fra Høgskolen i Hedmark, Norge.

Hvad siger økonomerne?

I et notat fra Rockwoolfonden i 2009 viste Jens Bonde, at det offentlige tilskud til børnepasning fra 1995 til 2005 pr. børnefamilie voksede fra 31.467 kr. i 1995 til 53.428 kr. i 2005 målt i 2005 priser. Det svarer til en årlig stigning på 5,3 procent. Det betyder ifølge notatet, at de samlede offentlige udgifter til børneinstitutioner minus forældrebetaling i 2005 var på 24 mia. kr. (Bonde 2009).

Denne udgiftsstigning er ikke ophørt efter 2005. I finansloven for 2012 afsatte regeringen en halv mia. kr. mere til udvikling af kvaliteten i dagtilbud. Diskussionen i relation hertil handlede om, hvad pengene skal bruges til: Skal de bruges til at fastsætte minimumsnormeringer? Nej, udtalte formanden for KL, Jan Trøjborg. Der er ikke nogen direkte sammenhæng mellem kvalitet og en ensartet generel normering i landets dagtilbud, og hovedeffekten af minimumsnormeringer kan være, at man skaber et udgiftspres uden kvalitetsforøgelse. Nej, man skulle hellere bruge de afsatte midler til at gøre en målrettet indsats for at hæve kvaliteten i dagtilbuddene (KL 20/11 2011).

Allerede i 2006 konkluderede OECD i rapporten *Starting Strong*, at det kan betale sig at investere i daginstitutioner. Men massive investeringer handler som sagt ikke først og fremmest om normeringer, men i højere grad om pædagogisk kvalitet. For børnenes udvikling i førskoleperioden er en afgørende forudsætning for deres efterfølgende uddannelse, og uddannelse er som bekendt en afgørende faktor for videnssamfundets materielle og sociale rigdom.

Hvad siger uddannelsesforskerne?

Betyder dagtilbud – i denne sammenhæng defineret som dagpleje, vuggestue og børnehave – noget for børnenes udvikling? Ja, svarer den pædagogiske forskning og uddannelsesforskningen unison. International forskning peger på, at der er store samfundsmæssige gevinster at hente ved at sætte ind med en tidlig pædagogisk indsats i dagtilbuddet. Den siger også, at det ikke handler så meget om normeringer som om: 1) kvaliteten af personalets uddannelse, 2) den pædagogiske kvalitet i dagligdagen i daginstitutionerne og 3) systematisk kvalitetsudvikling gennem efteruddannelse.

I dagtilbud med god kvalitet kommunikerer voksne mere med børnene, ræsonnerer med børnene og stiller aktivt spørgsmål til børnene, og det stimulerer dem naturligvis til at reflektere, tænke og bruge sproget. I gode dagtilbud er bør-

nenes leg og øvrige aktiviteter begrundet og tilrettelagt pædagogisk, dvs. i forhold til børnenes udvikling og læring. Hermed øger man alt andet lige børnenes chancer for at klare sig godt i den videre uddannelse og i livet. Forudsætningen er bedre uddannelse og efteruddannelse. Som John Hattie har vist (Hattie 2009), er en afgørende nøgle til succes reflektive praktikere. Det vil sige personale, der kan arbejde pædagogisk reflekteret i forhold til det enkelte barn, og som kan deltage i kvalitetsudvikling i institutionen.

På den baggrund er det bemærkelsesværdigt, at langt størsteparten af den pædagogiske forskning handler om grundskole og ungdomsuddannelser, mens den i langt mindre omfang ser på dagpleje, vuggestuer og børnehaver. Og fokuserer vi på denne gruppe, dominerer børnehaverne, mens vuggestuer og især dagpleje er næsten fraværende. Dagplejeordningen er en hvid plet på det forskningsmæssige landkort, for hvordan studerer man leg, sproglig stimulering og pædagogisk udvikling i de mange dagplejehjem? Det hedder ganske vist i paragraf otte i Dagtilbudsloven fra 2011, at der i alle dagtilbud skal "udarbejdes en skriftlig pædagogisk læreplan for børn i aldersgruppen 0-2 år og børn i aldersgruppen fra 3 år til barnets skolestart." Men i stykke otte tilføjer man: "For dagplejen udarbejdes den pædagogiske læreplan samlet for alle dagplejehjem eller distrikter tilknyttet den kommunale dagpleje." Noget tyder på at kvaliteten i vuggestuerne er meget forskellig. Således peger en dansk undersøgelse, der dog kun er baseret på ti kvalitative casestudier, på at variationen er enorm: I ét tilfælde havde barnet kun voksenkontakt 15 minutter om dagen. I et andet tilfælde havde barnet voksenkontakt 26 minutter pr. time (Hansen 2011, p. 50).

Ligeså forbavsende er det, at de fleste nordiske forskningsrapporter om dagtilbud for børn i alderen 0-6 år ikke handler om børnene, men om de voksne. I 2006-2009 koncentrerede ca. 2/3 af alle forskningsrapporter sig om de voksne i børnehaver og vuggestuer. Det store flertal af undersøgelserne var baseret på kvalitative metoder, og kun en minoritet besvarede "what works?" spørgsmål, dvs. spørgsmål om forholdet mellem pædagogisk indsats og læringsudbytte (Nordenbo 2011, p. 16-18).

Konklusionen er altså, at selv om vi ved, at kvaliteten af dagtilbuddet betyder meget, så ved vi ikke særlig meget – især ikke i en nordisk kontekst – om, hvad der faktisk virker på hvilken måde i vuggestuer og børnehaver, og de undersøgelser der er lavet er altovervejende kvalitative og baseret på antropologiske ob-

servationsstudier m.v. Sidste men ikke mindst ved vi stort set intet om, hvordan børnene oplever deres dagligdag i vuggestuer og børnehaver eller hvordan de vurderer kvaliteten af dagtilbuddet.

Hvad siger børnene – og de voksne?

LP-projektet i dagtilbuddet

Dette sidste – at der ikke er gennemført undersøgelser af dagtilbuddet for børn under 6 år set fra børnenes position – råder den nye undersøgelse *Kvalitet i dagtilbuddet* bod på.

Undersøgelsen indgår i det store LP-projekt i Danmark, dvs. det projekt som gennemfører vidensbaseret kompetence- og skoleudvikling i Danmark med fokus på LP, dvs. på læringsmiljø og pædagogisk analyse. Projektets mål er at skabe bedre pædagogiske kompetencer blandt deltagerne, og et af redskaberne er at deltagerne – lærerne, pædagogerne og eleverne – ved projektets start besvarer nogle omfattende spørgeskemaer, der omhandler læringsmiljø, trivsel, læring osv. i den pågældende skole. Der deltager godt 550 skoler med knap 30.000 lærere og pædagoger og godt 220.000 elever. Gennem de spørgeskemaer, de alle sammen har udfyldt, har de skabt Danmarkshistoriens største database over forholdene i den nuværende danske folkeskole. Ja, det er nok en af de mest omfattende databaser over et nationalt skolesystem noget sted i verden.

Dagtilbudsundersøgelsen 2010-11

I 2010-2011 blev der gennemført et pilotprojekt for dagtilbud. Det blev gennemført i 12 danske kommuner og omfattede i alt 110 dagtilbud, hvilket indebærer at ca. 12.000 børn og deres forældre samt ca. 1500 medarbejdere deltager i projektet.

I projektet blev godt 3000 børn og et tilsvarende antal pædagoger og forældre bedt om at udfylde hvert deres spørgeskema. 2856 børn (svarprocent 83), 3052 pædagoger (88 procent) og 1791 forældre (52 procent) besvarede spørgsmålene.

Især i forhold til børnene var der tale om et eksperiment, for set i forhold til hvordan børn oplever deres børnehavedag er der tradition for, at de voksne svarer på børnenes vegne. Heroverfor står imidlertid, at vi ved, at børn oplever de fleste situationer på en anden måde end de voksne gør, og at de også danner deres egne opfattelser og meninger på baggrund af deres oplevelser.

Men hvordan besvarer børn på fem år et spørgeskema? I nærværende undersøgelse er teknikken som følger: Det enkelte barn bliver præsenteret for en række enkle situationer i grafisk form, ledsaget af et talt spørgsmål: ”Kan du lide de andre børn?”, ”Kan du lide de voksne?”, ”Er der nogen i børnehaven, der driller?”, ”Lytter de voksne til dig?”, osv. Spørgsmålene kan besvares med et ja, et nej eller et ”nogle gange”, symboliseret ved en glad, en sur og en neutral smiley. Hvert barn har besvaret tyve af denne type udsagn. Børnene instrueres af en pædagog, men de besvarer spørgsmålene selv. Fordelingskurverne over svarene viser, at børnene svarer ræsonnabelt og ikke tilfældigt: Der er en naturlig variation i svarene, og frekvensfordelingen virker plausibel.

Trivsel

Hvordan synes børnene selv, at de trives? 80 procent trives på eller over middel. Ergo vurderer 20 procent, at de trives under middel. Og ”middel” er ikke et relativt, men et absolut mål, dvs. et resultat som i børnenes spørgeskema er udløst af en sur smiley. Stort set alle børnene siger, at de har en eller flere gode venner (kun 2 procent svarer benægtende), men omvendt oplever 80 procent, at de bliver drillet – ofte eller nogle gange – mens 20 procent med andre ord svarer nej. Næsten lige så mange – 73 procent – siger at de bliver drillet i en grad, så de bliver kede af det, og godt 60 procent siger, at der er nogle dage, hvor de ikke har det godt.

Ser man bort fra drillerier og tilsvarende episoder synes det sammenfattende at være rimeligt at sige, at børnene selv synes, at der er et godt og rimeligt trivselsniveau i børnehaven. Sjovt nok viser svarene fra forældrene, at de er endnu mere tilfredse med børnehaven, og at de ikke på samme måde som børnene registrerer drillerier og så videre.

Forhold til de voksne

Også hvad angår forholdet til de voksne er forholdene ifølge børnene gode i de danske børnehaver. 85 procent bekræfter, at de voksne lytter, når barnet har noget at fortælle, og endnu flere – 89 procent – får ros af de voksne, når de gør noget godt. Stort set alle bekræfter på den anden side, at der er steder, hvor de kan lege, uden at de voksne forstyrrer, og kun fire procent mener, at de voksne aldrig læser for dem i børnehaven. Anderledes ser det ud med tal og tælling. ”Snakker I om tal i børnehaven?” lyder spørgsmålet. ”Ja” siger 73 procent, mens 27 procent sva-

rer nej. Til gengæld tegner og maler de alle sammen: Det svarer kun to procent nej på.

Konklusionen er, at forholdet til de voksne – dvs. pædagoger og andre ansatte – er godt, og at børnenes kognitive og kreative færdigheder stimuleres. Men det er også tydeligt at det er sprog og fortælling, ikke tal og tælling, der dominerer i børnehavens hverdag.

Drenge og piger

Først når man begynder at indregne kønsforskelle, bliver forskellene store. Der er en relativt stor forskel på drenge og pigers relation til de voksne, og drengenes forhold til de voksne er klart dårligere end pigernes. Pigerne tilkendegiver også, at de trives bedre end drengene.

Når man går ned i enkeltspørgsmålene, bliver disse forskelle tydelige. Pigerne bliver betydeligt oftere trøstet af en voksen, når de er kede af det, end drengene bliver. De kan generelt set bedre lide at gå i børnehave end drengene kan. Og særlig stor er forskellen, når man spørger, om de kan lide de voksne: De kan markant flere af pigerne end af drengene. Til gengæld siger drengene, at de bruger computer, langt oftere end pigerne gør.

”Er der nogen dage, hvor du ikke har det godt?” Drengene svarer oftere ja end pigerne. ”Får du meget skældud af de voksne?” Her er forskellen markant – og det er drengene der oplever at få mest skældud.

Disse markante kønsforskelle bekræftes af de voksnes besvarelser. Pigernes sociale færdigheder vurderes klart højere end drengenes: Når kontaktpædagogen skal vurdere det enkelte barn, sker det med svar på spørgsmål som: ”Viser han/hun at han/hun genkender andres følelser og handler derefter?” ”Lytter han/hun til andre og er indfølelse?” ”Tager han/hun hensyn til andre i legesituationer?” I alle disse tilfælde vurderes pigernes færdigheder markant højere end drengenes.

Det samme mønster finder man, når man spørger om adfærd: Drengene er ifølge pædagogerne markant mere ”udadreagerende” end pigerne. De har oftere ”raserianfald”, de er oftere ”rastløse eller hele tiden i bevægelse”, og drengene gør sig langt oftere skyld i at ”forstyrre de aktiviteter, der foregår”.

Mønstret går endvidere igen, når pædagogerne skal vurdere kommunikations- og sprogfærdigheder: Pigerne vurderes markant højere end drengene: De er bedre til at ”formulere deres ønsker verbalt”, til at ”lege med sproget” og til at

”rime på egen hånd”. Dette er ikke blot væsentligt for børnenes situation i børnehaven. Det er også vigtigt som forudsætning for at lære at læse og skrive og at tilegne sig fagtekster senere i uddannelsesforløbet.

Mønstret er med andre ord iøjnefaldende tydeligt, og man kan næsten se de ”forstyrrende” og ”rastløse” drenge for sig. Spørgsmålet er naturligvis, om forklaringen er, at pigerne tidligere end drengene udvikler sociale færdigheder. Eller er den, at de sociale omstændigheder og vurderingskriterier i børnehaver og blandt pædagoger værdsætter pigeadfærd højere end drengeadfærd? For man må vel som udgangspunkt sige, at børnehaverne har de drenge og piger, som de har.

Kulturel og social baggrund

Kontaktpædagogerne vurderer, at dansksprogede børn i gennemsnit har klart højere sociale færdigheder end minoritetssproglige børn. Overraskende er det, at minoritetssprogsbørn med baggrund fra et andet vestligt land vurderes klart lavere end minoritetssprogsbørn med baggrund fra et ikke-vestligt land.

Det samme mønster ser man, hvis man skelner mellem børn der modtager ekstra ressourcer og børn, der ikke gør. Der er en særdeles markant forskel mellem de to grupper, og de børn, der modtager ekstra ressourcer, vurderes til at have klart dårligere sociale færdigheder end de andre. Dette gælder også deres ”udadreagerende” adfærd, som er langt mere udpræget hos de børn, der får ekstra ressourcer, ligesom det gælder social isolation: De børn der modtager ekstra ressourcer, vurderes som i betydelig grad mere socialt isolerede end de andre børn.

Skyldes det, at der er gode grunde til at disse børn modtager ekstra ressourcer? Det gør det måske, men det må bemærkes, at hvis man skelner mellem dansk og minoritetssproglig baggrund vurderes de sidstnævnte som mere socialt isolerede end de dansksprogede.

Den mest markante forskel finder man, hvis man kombinerer sprog- og kommunikationsfærdigheder med forskellen mellem dansk og minoritetssprog: Børn med minoritetsbaggrund vurderes til at have langt dårligere sproglige færdigheder end dansksproglige børn.

Der synes på baggrund af disse tal at være grund til at fokusere på situationen for de børn, der adskiller sig fra flertallet, både sprogligt/indvandermæssigt og hvad angår de ressource-tildelte børn: Mange af dem har tydeligvis langt dår-

ligere vilkår end ”flertalsbørnene”. Ikke mindst er der grund til at spørge, om de voksne i børnehaverne er gode nok til at stimulere børn med en minoritets-sproglig baggrund til en positiv sprogudvikling. Svarene tyder på, at dette ikke er tilfældet.

Konklusioner

Som sagt er undersøgelsen om kvalitet i dagtilbuddet en af de første, hvor børnene får stemme. Som det fremgår, er det ikke blot metodisk muligt, men også pædagogisk og socialt vigtigt at dette gøres oftere og mere systematisk. Børn kan gøre rede for deres situation, og deres oplevelser adskiller sig fra de voksnes, hvad enten det er forældrene eller personalet i børnehaven.

Mange ting fungerer godt i de danske børnehaver, ikke mindst hvad angår almen trivsel. Men der er også vigtige fund i undersøgelsen, som man bør arbejde videre med både i forskningen som i den pædagogiske indsats i dagtilbuddet.

Børnehaverne passer tydeligvis bedre til piger end til drenge. Drengene vurderer deres relationer og trivsel klart lavere end pigerne gør, og de voksne i børnehaven bekræfter denne vurdering: Piger værdsætter højere end drengene både socialt, kognitivt og færdighedsmæssigt.

Noget tilsvarende gælder for forholdet mellem børn med dansk- og minoritetssproglig baggrund. De dansksproglige børn vurderes højere og de får en bedre sproglig stimulering.

Endelig synes man at kunne konkludere, at der skal sættes fokus på de børn, der allerede i børnehaven modtager ekstra ressourcer: Meget tyder på, at børnehaverne ikke er gearret til at tackle dem lige så godt som de andre børn, og at disse børn oplever en mindre lykkelig børnehavetid.

Når man spørger til ”kvalitet i dagtilbuddet” er svaret derfor, at der er brug for mere og anderledes forskning. Nærværende undersøgelse har kun trukket enkelte aspekter frem, og i datamaterialet gemmer der sig masser af andre vigtige informationer. Men det er også klart, at der er brug for undersøgelser med et stærkere fundament i et stort datamateriale, undersøgelser der naturligvis både kan og skal suppleres af kvalitative studier. Men studier baseret i enkelt-cases kan ikke stå alene.

I forhold til børnehaver og medarbejdere er der tydeligvis ”plads til forbedringer”, som det hed i gamle dages standpunktsbøger. Der bruges store økonomiske

ressourcer på dagtilbud, og derfor er det vigtigt at allokere nogle af disse resourcer på at uddanne og efteruddanne personale, der kan arbejde pædagogisk reflekteret i forhold til det enkelte barn, og som kan bidrage til kvalitetsudvikling i institutionen – både af hensyn til børnenes trivsel i børnehaven og af hensyn til den videre læring og udvikling i uddannelsesforløbet. Det synes at være vigtigere end at fokusere snævert på standardnormeringer.

Litteratur

Bonke, Jens (2009): *Forældres og det offentliges udgifter på børn 1995-2005*. Rockwool Fondens Forskningsenhed: København

Hattie, John (2009): *Visible Learning. A Synthesis of over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge: London and New York.

Hansen, Ole Henrik: "Language Acquisition in the Danish Crèche". In: *Nordic Early Childhood Education and Care – Effects and Challenges*. Norwegian Ministry of Education and Research, Oslo 2011.

Nordenbo, Sven Erik (2011): "Mapping and Appraisal of Scandinavian Research in ECEC Institutions". In: *Nordic Early Childhood Education and Care – Effects and Challenges*. Norwegian Ministry of Education and Research, Oslo 2011.

OECD (2001): *Starting Strong: Early childhood education and care*. Paris: OECD Publications.

OECD (2006): *Starting Strong II: Early childhood education and care*. Paris: OECD Publications.

Denne rapport formidler en kortlægningsundersøgelse, som er gennemført i danske børnehaver, der arbejder i et pilotprojekt om LP-modellen. Pilotprojektets mål er at udvikle viden om, hvordan man kan skabe bedre betingelser for børns læring, trivsel og sociale udvikling. Det er gennemført i 12 danske kommuner og involverer ca. 150 dagtilbud. Dette indebærer, at ca. 12.000 børn, deres forældre og ca. 1500 medarbejdere i dagtilbuddene deltager i projektet. Pilotprojektet blev gennemført i 2010-2011 i et samarbejde mellem danske kommuner, dagtilbuddene, Professionshøjskolen University College Nordjylland, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, samt Høgskolen i Hedmark, Norge.

I denne rapport præsenteres en kvantitativ kortlægning af pilotprojektet, hvor børn, deres forældre og personalet i børnehaven er informanter. At inddrage børnenes stemmer i en sådan kortlægning er et helt unikt metodisk valg, der sjældent har været brugt tidligere. Undersøgelsen vil dermed kunne anses som et kvantitativt bidrag, der undersøger kvalitet i børnehaven, og også som et bidrag, hvor børnene selv giver information om, hvordan de oplever kvaliteten af børnehavetilbuddet.

Kvalitet i dagtilbuddet – set med børneøjne er forfattet af Thomas Nordahl, Anne Kostøl, Anne-Karin Sunnevåg, Hege Knudsmoen og Trond Johnsen, alle fra Senter for praksisrettet uddannelsesforskning (SePU) ved Høgskolen i Hedmark.

Rapporten udgives af Laboratorium for forskningsbaseret skoleudvikling og pædagogisk praksis (LSP), Institut for Læring og Filosofi, Aalborg Universitet. Den er nummer 1-2012 i forskningsserien fra LSP.

LSP baserer sig på et aktivt og ligeværdigt samarbejde mellem Aalborg Universitet og University College Nordjylland. Laboratoriets opgave er at sikre professionsorienteret forskning og forskningsbaseret professionsudvikling. LSP driver blandt andet forskningsprojekter på baggrund af LP-data fra børnehaver og skoler, og LSP formidler forskningsresultater gennem rapporter, artikler, seminarer og konferencer.

læringsmiljø og pædagogisk analyse
LP-modellen.dk